

INfolight.ua

Проект Infolight.ua
здійснюється за
підтримки Фонду
Ганнса Зайделя
в Україні

ЛЮДИНА ТА ВІЙНА

Волонтерство
під час війни

Ненасильницький спротив
Вжити в окупації

Як подбати про кібербезпеку

- 1 Встановити VPN (ExpressVPN, Surf Shark, Private Internet Access, CyberGhost VPN, NordVPN, Proton VPN, Clear VPN, до Avast SecureLine VPN) – це допоможе знаходити правдиву інформацію попри намагання окупантів створити інфовакуум.
- 2 Користуватися тільки мобільним інтернетом або захищеним Wi-Fi.
- 3 Вимкнути автоматичний вибір стільникової мережі на своєму смартфоні. Потрібну мережу встановлюйте вручну.
- 4 Перевіряти телефон на наявність шпигунських застосунків.
- 5 Видалити зайві активні акаунти у соцмережах.
- 6 Найбільш безпечні серед месенджерів – Signal або Threema.
- 7 Використовувати різну електронну пошту на важливих сервісах.
- 8 Блокувати гаджет після закінчення роботи.
- 9 Не відкривати листи, відправник яких незнайомий або виглядає підозріло. А дивне повідомлення від знайомої людини може показувати, що акаунт зламано.
- 10 Використовувати картки різних мобільних операторів.
- 11 Перейменувати контакти тих, хто є учасниками Руху Опору.
- 12 Видалити з гаджетів увесь компромат, максимально обмежити доступ до соцмереж навіть друзям, видалити усі геодані.

Людина та війна

Волонтерство
під час війни
Ненасильницький
спротив
Вижити в окупації

Суб'єктивні думки щодо допомоги армії від військового капелана отця Михайла Греділя

Отець Михайло Греділь – священник, волонтер, військовий капелан, громадський діяч. Засновник та керівник молодіжної християнсько-патріотичної організації «Апостольська Чота». Метою діяльності організації є духовно-патріотичне виховання дітей та молоді, допомога ЗСУ, культурно-просвітницька діяльність та створення кінофільмів.

– Як ефективно допомагати армії?

– Треба обирати ті волонтерські організації, які мають досвід.

– Чому саме це є важливим?

– Багато людей, які починають волонтерську допомогу «з нуля», можуть купувати ті речі, специфікація чи технічні параметри яких можуть не співпадати із саме тим, що потрібно конкретній військовій частині.

– Які головні проблеми волонтерів та як їх вирішити?

– Починаючи з 2014 року проблемою номер один лишаються взаємини «волонтери – влада». Знаю декілька випадків, коли через перевірки державних органів чи бюрократичні перешкоди волонтери не мали можливості доставити через кордон вкрай необхідні для конкретних підрозділів речі.

– Як об'єднати людей для доброї справи?

– Коли виникає якась гостра потреба, то люди здебільшого самі гуртуються та координують власні дії. Зокрема у нас, в Городку, у волонтерській діяльності брали участь не лише місцеві мешканці, але й чимало переселенців, які потрапили до нас після початку повномасштабної агресії.

– Якщо людина хоче стати волонтером, але не має ані досвіду, ані зв'язків – що робити?

– Головна порада – відмовитись від лінії. Будеш лінуватись – взагалі нічого не вийде.

– Якщо казати про волонтерство, пов'язане із збором коштів, то тут маленьким волонтерським організаціям важче. Якщо буде зібрано тисячі чи мільйони гривень допомоги, то має вестися бухгалтерія, звітність із надходження грошей, витрат та прийому-передачі речей.

– Як будувати стосунки із благодійниками?

– Для будь-якої людини, скільки б вона грошей не перерахувала, важливо відчувати важливість своєї допомоги. Волонтерська організація має створити гармонію в трикутнику «військові – волонтери – благодійники».

Також важливо постійно підкреслювати внесок тих людей, які допомагають не лише грошми, але й безпосередньою роботою над волонтерським проектом. Наприклад, плетіння маскувальних сіток є дуже важкою повсякденною працею багатьох жінок.

– Існують великі волонтерські проекти, впізнавані в межах всієї України. Для чого потрібні дрібніші волонтерські проекти?

– Великі фонди покривають стратегічні потреби ЗСУ. Але ж у військових частинах є велика кількість дрібних потреб, які великі фонди подекуди просто не помічають чи не встигають задовольнити. Поступово дрібніші волонтерські організації комунікують із конкретними військовими частинами – часто з тими, де служать їхні земляки. Наприклад, якщо казати про таку дрібницю, як шкарпетки для солдат конкретної військової частини, яка перебуває на передовій, то великим фондам буде вкрай важко побудувати таку логістику, яка б оперативно задовольнила цю потребу.

Саме синергія всіх волонтерських організацій – і великих, і менших – реально робить погоду на фронті. Кожен із волонтерських фондів займає свою нішу в необхідній допомозі ЗСУ.

– Що можна порадити українцям, які опинились у полоні чи в окупації?

– Важке запитання... Не можу взяти на себе таку відповідальність, давати поради про ті умови, в яких я не був. Як людина я не знаю, як поведився б у цих екстремальних умовах.

– Як ваша організація налагодила роботу із переселенцями?

– Наша волонтерська організація «Апостольська Чота» традиційно працювала із нужденними категоріями громадян. Але соціальна робота обмежувалась певними святами: Різдво, Великдень, День дитини тощо.

Після початку широкомасштабного вторгнення РФ у нашому районі опинились тисячі переселенців. Соціальний відділ перелаштувався на роботу із біженцями та суттєво розширив свою роботу.

Варто сказати, що значна кількість біженців, які опинились на Городоччині, не стали пасивними отримувачами гуманітарної допомоги, а самі включились у волонтерську роботу.

Сьогодні актуальність цього напрямку роботи дещо знизилась, проте він на часі. Багато переселенців переїхали до країн

ЄС. Хтось після звільнення від окупації Харківщини та інших українських теренів повернувся додому. Проте частина переселенців і досі лишилась у нас. Також серед постійних мешканців нашої громади є родини, які потребують соціального захисту. Це передовсім діти із мало-забезпечених родин та самотні літні люди. Відповідно, наш соціальний відділ продовжує активно функціонувати.

– Що робити із московською церквою в Україні?

– Війна дає можливість нашій державі переглянути стосунки з росією по всіх напрямках. Зокрема й у релігійному аспекті.

Сьогодні є нормою, коли церкви перебувають поза політикою. І більшість їх дотримуються цього підходу. Проте російська церква вкорінена в політику повністю. І, що найгірше, – вона підтримує не лише путінську політику, але й путінську агресію проти України.

Загальновідомо, що московська церква наповнена ворожою агентурою. Але це питання до нашої влади, до наших спецслужб, чому з 2014 року вони не заборонили діяльність цієї організації.

Отож в цій ситуації визначальною може стати свідомість гро-

мадян. Багато людей традиційно хочуть бути поза політикою. Але війна торкнулась кожного. Отож не може українець сьогодні бути поза війною, бо вона торкнулась кожного. Для мирянина має бути важливим, щоб та церква, до якої він ходить, була дійсно поза політикою, щоб вона не була «парасолькою» для агентурної роботи країни-агресора.

– Яка місія християнина на війні?

– Вона дорівнює громадянській місії. Кожен з нас має святий обов'язок – боронити свою землю.

У Святому Письмі сказано: **«Ніхто більшої любові не має над ту, як хто свою душу поклав би за друзів своїх»**. Христос мав на увазі, що коли виникає така нагода, кожен має боронити свій народ, свою Богом дану землю, нести гідно свою службу, а якщо знадобиться – й віддати своє життя.

Ми не маємо опускатися на рівень дикості російської армії. Український військовий, незалежно від того, християнин він чи ні, має демонструвати власну гідність, мораль та чесноти.

– Після тих звірств, які ми побачили в Бучі, Ірпені, Ізюмі, Херсоні та

інших окупованих територіях, чи можна сприймати росіян як християн?

– Ми маємо сприймати росіян як агресора, який окупував наші терени, який вбиває цивільних. Вони силою відібрали нашу землю, повбивали багатьох людей, зокрема й дітей. Саме тому росіян треба сприймати як тих, кого треба вигнати зі своєї землі.

Саме тому зараз не є той час, коли треба розмірковувати, чи є росіяни християнами, чи наскільки християнство укорінилось на Московщині. Це питання – другорядне. Зараз ми маємо сконцентруватися на головному – як подолати агресора.

– Як поєднати війну та Божу Заповідь «Не вбий»?

– Для сучасних поколінь це питання актуалізувалось після 2014 року. Але відповідь на нього дано вже давно. Якщо воюєш проти агресора і забираєш життя ворога, то це не є гріхом. Жоден військовий не має себе картати через те, що він вбив ворога, бо це не ми прийшли на їхню землю, а вони – на нашу.

Ненасильницький спротив в окупованих районах.

Теорія та практика для України

У цьому розділі буде розглянуто прийоми ненасильницького спротиву окупантам. Їх базовим принципом є максимальна безпека. Головним завданням людини, яка опинилась в окупованих іноземними військами районах, є зберегти власне життя, а також рідних та близьких.

Науковці Еріка Ченовет і Марія Дж. Стефан проаналізували 323 випадки актів спротиву в різних країнах світу, що відбулись з 1900 по 2006 роки. Безумовно, громадянські протести в самій країні суттєво відрізняються від умов реалізації протестів під окупацією. Навіть найбільш жорсткі диктатури так чи інакше зв'язані уявленнями про правила гри та змушені зважати на можливу реакцію контреліт. Окупаційний же режим практично не пов'язаний уявленнями про права, громадянські свободи. Одним із основних правил для

«Мирні рухи опору вдвічі частіше досягали успіху, аніж насильницькі.»

Історичний досвід підтверджує, що громадянський опір може змінювати не лише внутрішній політичний порядок, але й міжнародну систему.»

Еріка Ченовет, Марія Дж. Стефан

окупаційних військ є переконання, що «війна все спіше». Враховуючи цей аспект, все ж варто придивитись, які саме прийоми можна позичити для боротьби в окупованих районах із теорії та практики ненасильницького спротиву.

Чинники ефективного контролю агресора на окупованих територіях

Основні фактори політичної сили окупаційної влади

АВТОРИТЕТ

– віра громадян в легітимність влади та переконаність у власному моральному обов'язку підкорюватись законам власної країни, а не країни-окупанта.

КОМПЕТЕНТНІСТЬ

– знання та навички, необхідні окупаційному режиму для реалізації своєї політики й забезпечення співпраці із особами та групами на окупованих територіях.

НЕМАТЕРІАЛЬНІ ЧИННИКИ

– здатність окупаційної влади залучати інформаційні чи моральні аспекти для легітимізації свого контролю над окупованими та анексованими територіями.

ЛЮДСЬКІ РЕСУРСИ

– якісний та кількісний склад груп, які підкоряються, співпрацюють чи допомагають руху спротиву чи окупаційній владі.

МАТЕРІАЛЬНІ ЧИННИКИ

– здатність окупаційної влади залучати фінансові, логістичні ресурси для впровадження ефективного контролю над окупованими та анексованими територіями.

САНКЦІЇ ТА ПОКАРАННЯ

– здатність застосовувати силовий ресурс для придушення акцій невдоволення на окупованих територіях.

Чинники керованості ситуації на окупованих територіях

Механізми перетворень диктаторських режимів

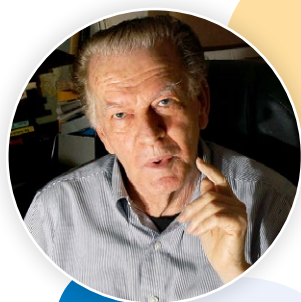
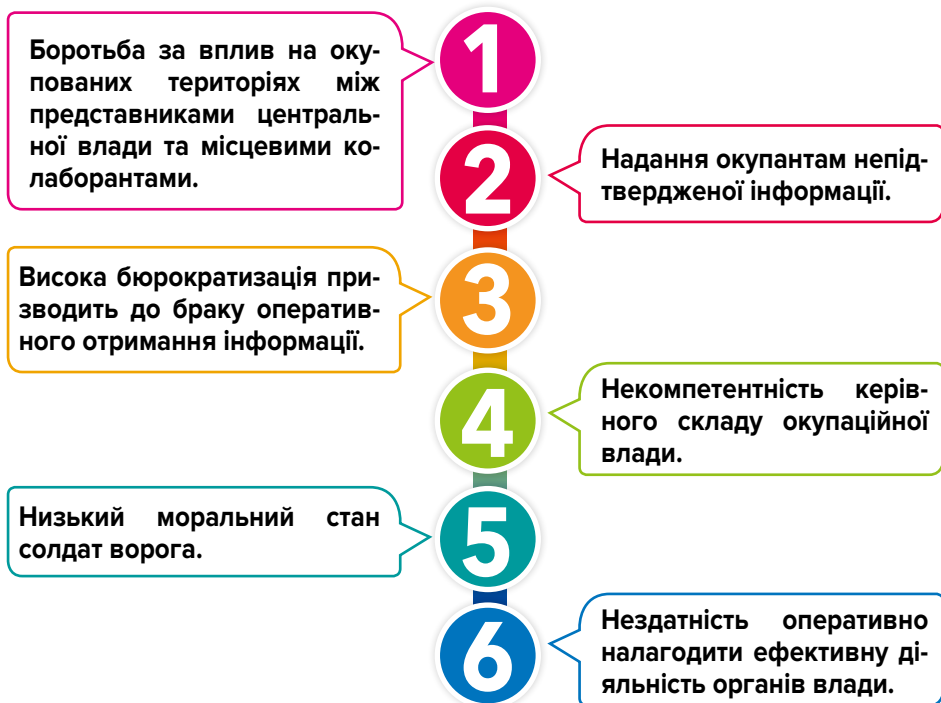
Чинники ефективного спротиву на окупованих територіях

Три основні аспекти ненасильницького спротиву

При плануванні спротиву має бути чітке уявлення про остаточну ціль та ймовірні шляхи її досягнення. Для більшої ефективності вкрай важливим фактором спротиву під окупацією є налагодження зв'язку із органами влади на не-окупованій частині країни.

Слабкі місця ворога

Незважаючи на зовнішню могутність, усі диктатури вразливі. Їм властиві внутрішні недоліки, особисте суперництво, інституційні суперечності, а також конфлікти між організаціями та їхніми підрозділами. З часом слабкі місця можуть зробити режим менш ефективним і більш вразливим до мінливих обставин та виваженого спротиву.

Джін Шарп

Можливі осередки сил спротиву

Основними осередками національного спротиву на окупованих територіях можуть стати численні недержавні інститути.

- Громадські об'єднання.
- Професійні онлайн-середовища
- Фанатські спортивні угруповання.
- Тематичні об'єднання громадян.

Переваги потенційних осередків-епіцентрів виникнення сил спротиву

- Розгалуженість.
- Відсутність фіксованого членства.
- Мережева побудова.
- Відсутність чіткого вертикального підпорядкування

Додатковими осередками фаціального спротиву можуть стати:

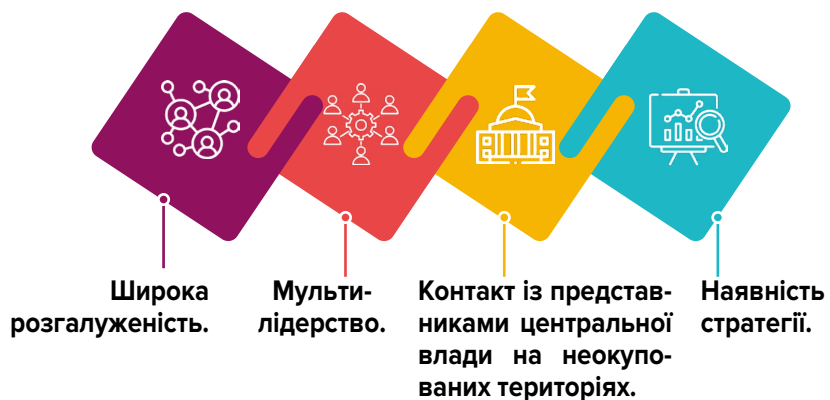

ТРУДОВІ КОЛЕКТИВИ – професійна солідарність в них здебільшого переважає над політичними розбіжностями. Додатковим плюсом трудових колективів є те, що підприємства мають міцні зв'язки із підприємствами-суміжниками.

НИЗОВІ ПАРТІЙНІ ОРГАНІЗАЦІЇ – йдеться передовсім про районні організації чи структуру прихильників. Значна кількість партій веде суто формальний облік своїх членів. Отож без інсайдерської інформації в межах самої партії окупантам важко відрізнити справжнього партійного активіста від людини, формально внесеної в кадастри тієї чи іншої партії.

Елементи потужної протестної організації в умовах окупації

Методи боротьби

ПРОТЕСТ І ПЕРЕКОНАННЯ. На самому початку повномасштабного російського вторгнення подекуди траплялись випадки, коли громадяни України спонтанно виходили на зустріч окупантам та фактично блокували входження цих підрозділів в населений пункт. Також відбулось декілька масштабних громадянських протестів проти окупаційної влади у Херсоні. Проте цей метод міг діяти на самому початку повномасштабного втручання.

Через застосування окупантами зброї або репресій проти протестувальників, цей метод на сьогодні себе вичерпав.

ВІДМОВА ВІД СПІВПРАЦІ. Ця форма протесту може стосуватися звичайних громадян, проте найбільше – чиновників та працівників місцевого самоврядування.

ВТРУЧАННЯ. Подекуди більш ефективним може виявитися не пряма відмова від співпраці, а форми, близькі до «італійського страйку» – форми протесту, коли людина формально підкоряється вимогам окупанта, проте або саботує їхні вказівки, або втілює їх із дотриманням всіх функціональних норм, правил та інструкцій.

Таємність та стандарти безпеки

- Максимальна конспірація.
- Відмова від володіння зайвою інформацією – цікавість може занадто дорого коштувати як вам, так і вашому оточенню.
- Відмова від співпраці із підозрілими людьми та людьми із нестабільною психікою.
- Гігієна особистого телефона – на ньому не має бути фото переміщення військ, зафіксованих військових злочинів та контактів із ЗСУ, СБУ тощо.
- Гігієна соцмереж – підозру може викликати як підписка в соцмережі на проукраїнські пабліки, українські новинні ресурси, так і телефон без підписок чи із видаленими соцмережами. Найкращий варіант – соцмережі із підпискою на сторінки з кумедними тваринами, порадами по домогосподарству чи дитячі сторінки.

Етапи планування

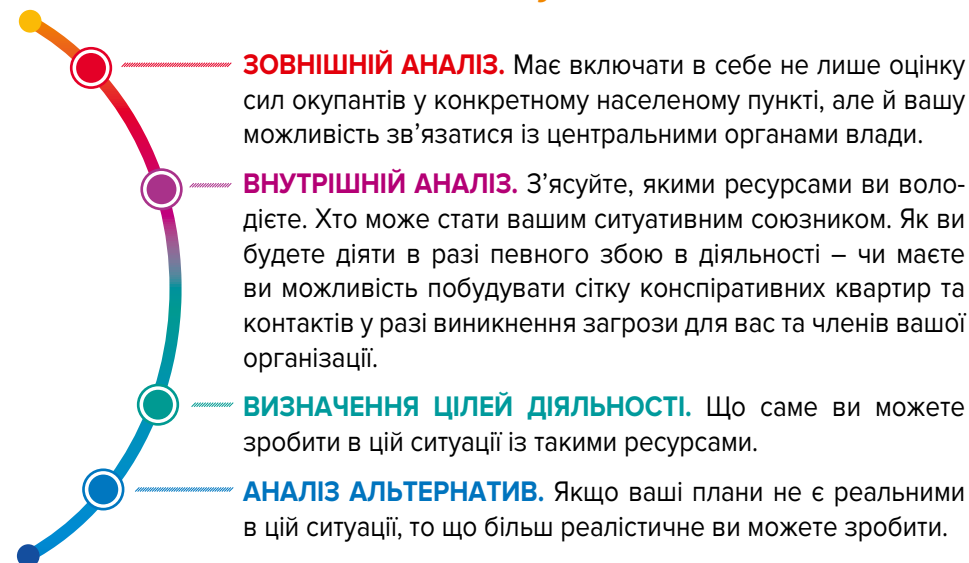

Схема процесу стратегічного планування

Андрій Качор Вжити – головне завдання. Теорія і практика перебування в окупації

Андрій Качор – громадський діяч, журналіст, працював у Києві, Вінниці, Полтаві. З початку повномасштабного вторгнення боєць батальйону «Стугна», в складі якого воював на Харківщині та Миколаївщині. Сьогодні входить до складу Координаційного штабу з питань поводження з військовополоненими.

– Загальновідомо, що на початок повномасштабного вторгнення у ворога були списки громадських активістів із контактами та адресами. Таким людям опинятися під окупацією не варто. Яким ще категоріям, за вашими даними, не варто опинятися в окупованих районах?

– Бажано нікому не опинятись в окупації. Якщо існує ризик того, що твій населений пункт буде окупований, бажано скористатись найліпшою нагодою, щоб покинути території, які потенційно можуть потрапити в зону окупації.

Але якщо вже так сталося, як ми бачили в перші дні після повномасштабного вторгнення, наприклад, в Маріуполі, на Сумщині або на Харківщині, коли наступ росії відбувся досить стрімко, не завжди можна було зорієнтуватись, у якому напрямку виїздити. Багато людей не могли виїхати через суб'єктивні обставини – вагітність на останніх строках, хронічні хвороби, родичі з особливими потребами або літні батьки, яких не

було кому доглянути. Безумовно, цим людям було б значно складніше виїхати з зони потенційної окупації, але їм шанс на їхнє виживання без прямої допомоги рідних суттєво знижується.

У зоні найбільшого ризику опинились військовослужбовці, учасники АТО/ООС, співробітники силових відомств.

Ми розуміємо, що список цих осіб ведеться офіційно на рівні державної влади. І якщо посадовець йде на співпрацю з окупантами, то такі списки опиняються в руках ворога. Після цього окупаційна влада адресно працює за ними.

Плюс треба враховувати, що різноманітні проросійські структури або російська агентура працює по всій кра-

їні. Напевно, не в таких масштабах, як раніше, але вони функціонують і досі. Одним із завдань цієї структури є складання списку помітних громадсько-політичних діячів, депутатів із вираженою громадянською позицією. Як показує практика, в цих списках можуть опинитись люди, які на перший погляд не причетні до політики або громадської діяльності. Це можуть бути журналісти, популярні митці, люди із сфери культури, блогери, які так чи інакше мають вплив в суспільстві і є лідерами думок.

Перед окупантами одразу постає завдання певні категорії «нейтралізувати». Це стосується колишніх військовослужбовців або ветеранів. Інших людей окупантам бажано

Як поводитися при зустрічі з окупантом

- ▶ Спочатку оцініть ситуацію: якщо на вас чи на інших направлена зброя, спокійно виконуйте вимоги противника. Далі оцініть його психологічний стан. Він може змінюватися між станами «бий», «біжи» чи «завмири». Діалог з противником у стані «бий» неможливий.
- ▶ Слідкуйте за зміною станів: розпочніть діалог. Погрожувати, оточувати противника та робити різкі рухи не можна. Нейтрально розмовляйте, наближаючись на безпечну відстань до двох метрів – не ближче.
- ▶ Підтримуйте неконфліктну розмову, уникаючи тем війни та політики.
- ▶ Демонструйте зацікавленість, розуміння почуттів. Поводьтеся дружньо, але зібрано. Слідкуйте за вашою поставою та диханням.
- ▶ Якщо окупант розгублений, можете спробувати говорити легше, з гумором.
- ▶ Якщо ви вважаєте це безпечним, відповідайте на прохання з розумінням. Спробуйте пояснити, що в Україні противнику допоможуть здатися та гарантуватимуть гідні умови.

залучити до співпраці. На них чиниться тиск. Їх намагаються шантажувати.

Бувало, людина виїхала з окупованої території, але її шантажували життям і здоров'ям рідних та близьких.

У зоні ризику опиняються навіть люди, які мають патріотичне татування. Відомі випадки, що при виїзді із зони окупації на окупаційних блок-постах проводився особистий огляд – людей роздягали і затримували тих, у кого було таке татування.

Ми розуміємо, що у окупантів дві мети: або нейтралізація цих людей, або ув'язнення з метою збільшити свій обмінний фонд.

– Подекуди лунають звинувачення у бік влади в тому, що вона не попереджає про можливість окупації. Наприклад, зараз кажуть про можливість наступу з боку Білорусі. І навіть серед учасників нашого проекту звучать запитання: чи буде влада попереджати про можливу окупацію? Чи варто вірити в це?

– Станом на 24 лютого я не володів повною інформацією і, відповідно, не готовий давати коментарі. Зараз мені як військовослужбовцю не можна коментувати дії вищого військово-політичного керівництва країни.

Що стосується вірогідної загрози з боку Білорусі. Цілком може бути, що інформація про можливий наступ – це частина інформаційно-психологічної операції ворога, яка має на меті, по-перше, посіяти панічні настрої в суспільстві, по-друге, утримання ча-

стини військових сил на півночі країни для відсічі ймовірного наступу.

Днями Головне управління розвідки видало заяву з цього приводу, де спростовувалась інформація щодо ймовірного наступу з боку Білорусі. Розвідувальні дані нашої країни, і, що не менш важливо, розвідувальні дані країн-партнерів України свідчать, що зараз немає ознак накопичування ударного угруповання з боку Білорусі.

Я думаю, що у цьому випадку нам потрібно довіряти заявам ГУР. Як ми бачимо із численних інтерв'ю Кирила Буданова, слава Богу, ці прогнози справджувались. Сподіваємось, що і цей так само справдиться!

– Одна з тем постійних інформаційно-психологічних операцій ворога – наші полонені, про яких влада нібито забула. Таким чином створюється асоціація: окупація – полон – забудуть. Як Ви як представник Координаційного штабу поведження з військовополоненими можете прокоментувати цю інформацію?

– Останнім часом, останніми тижнями, обміни відбуваються регулярно.

Зараз майже 2000 наших врятованих з полону. Цей процес постійно «на марші». Ті люди, хто безпосередньо залучений до переговорного процесу щодо обміну полонених, дійсно працюють на межі своїх можливостей.

З приводу того, що «забули». Я частково відповів на це запитання. Очевидно, що не забули. Проте в цій темі

я б хотів наголосити на іншому. Ми розуміємо, що кожна матір, брат, дружина, дитина полоненого або зниклого безвісти буде абсолютно щиро і без всяких ІПСО виголошувати думки, що «тих рятують, а цих не рятують». Будуть казати про списки «Азовсталі» тощо. Я б хотів підкреслити, що в нас немає «списків». У нас є єдиний реєстр людей, які перебувають у полоні. Це абсолютно прозорий документ, доведений до Міжнародного комітету Червоного Хреста. Інше питання, що країна-агресор часто не підтверджує фактів перебування у них у полоні людей, про яких ми точно знаємо, що вони є в полоні.

Наші перемовники часто роблять неможливе. Інколи повертаються люди, про яких є свідчення, що вони загинули. Таке теж трапляється через те, що якщо підрозділ виконував бойове завдання, після якого наші солдати в стані шоку або контузії засвідчують, що певна людина загинула. А людина виявляється живою. І її вдається обмінати.

Процес визволення полонених є дуже делікатним. Кожна заява, що «інших звільняють, а наших – ні» може суттєво нашкودити. Тому що окупанти так само моніторять наші соціальні мережі. І якщо про якогось нашого полоненого багато говорять, то навіть якщо ця людина вже включена до списку на обмін, росіяни можуть припинити процес і заявити, що його «обмінна вартість» зростає. Цей момент є дуже важливим. Я не закликаю

родичів мовчати, якщо їхня близька людина потрапила в полон. Але не потрібно збільшувати його «обмінну вартість».

Тому я закликаю всіх, у кого родичі потрапили в полон, звертатися до Координаційного штабу поводження з військовополоненими або до Національного інформаційного бюро, і там фахівці проведуть по всій дорожній карті і пояснять, як поводитись і що робити, щоб ваша рідна людина якомога швидше повернулась додому.

– Яких ще дій треба уникати родичам полонених?

– Часто до родичів та близьких полонених звертаються невідомі люди, які пропонують їм зібрати викуп за повернення. Інколи навіть пропонують викупити тіла загиблих. В 99% випадків це – шахраї. І навіть якщо це не шахраї, не варто йти на ці умови. Бажано мінімізувати контакти з ними, передати інформацію про цей випадок до фахівця Координаційного штабу поводження з військовополоненими або Національного інформаційного бюро. На оборудках із нібито викупом полонених заробляє значна кількість шахраїв, які вміють маніпулювати і спекулювати на людському горі.

– Хоча Ви спеціалізуєтесь на обміні полонених та роботі з їхніми родичами, проте, можливо, порадите щось людям, які опинились на окупованих територіях?

– Хочу звернути увагу, що Рада національної безпеки та оборони свого

часу розробила методичку про те, як поводитись з окупантами, зокрема що робити безпосередньо при контакті з представниками окупаційних військ.

Маємо розуміти, що для більшості солдатів ворожої армії війна також стала стресом, причому довготривалим. Ми бачили дуже багато відео на початку війни, як окупанти заходили в Херсон, але значна частина з них нервувала коли побачила, що їх не вітають тут як «освободителів».

Але ніколи не варто забувати, що ці люди озброєні, вони виконують злочинні накази, у них розхитана психіка через смерті їхніх товаришів по службі. Крім того, багато окупантів є від природи жорстокими та схильними до немотивованого насильства. Отож поводитись із ними при безпосередньому контакті треба максимально спокійно та врівноважено.

Від самого початку бажано оцінити їхній психологічний стан. Якщо вони налаштовані не агресивно, то можна вести діалог на абстрактні теми. Не варто намагатись їх переконати чи заперечувати їм. Не варто дивитись їм в очі. Не варто проявляти агресію. Якщо ворожий солдат ставить питання, то варто давати нейтральні відповіді. Якщо запитання провокативні, то варто ухилятись від прямої відповіді та казати: «Не варто мене підставляти» тощо.

Як підготуватися до потенційних загроз чи провокацій:

- дізнатися, де можна отримати першу допомогу в умовах окупації (лікарня, служба порятунку тощо);
- співпрацювати лише з людьми, яким можна довіряти;
- за можливості допомагати тим, хто цього потребує: це люди з інвалідністю, жінки з дітьми, літні люди;
- пересуватися бажано пішки або велосипедом та при денному світлі;
- не відвідувати місця, які можуть бути заміновані (мости, покинуті будівлі, старі позиції);
- не торкатися залишеної зброї, боеприпасів, інших предметів, які не можете ідентифікувати, – це може бути мінна пастка;
- проінструктувати дітей;
- уникати контактів з озброєними окупантами, не провокувати їх (публічна фотозйомка, насмішки, демонстрація зброї);
- не довіряти ЗМІ окупантів – це пропаганда та дезінформація. Мати доступ до перевірених джерел інформації.
- якщо членів вашої сім'ї розлучають одне з одним під час збройного конфлікту – треба повідомити про це представників гуманітарних організацій.
- бої можуть тривати довго, тому потрібно подбати про захист для себе та своїх близьких.

Навіть якщо окупант один, а вас троє, не варто намагатися його роззброїти. Варто пам'ятати, що головний пріоритет – ваше життя і здоров'я. Окупанти будуть знищені ЗСУ. Не наражайте себе на небезпеку там, де її можна уникнути.

– Чим українець, перебуваючи в окупації, може допомогти нашим, окрім того, щоб зберегти власне життя та життя близьких?

– Хочу ще раз наголосити – обезпечте себе і людей навколо вас. Але є способи, як можна сприяти збройним силам. Передовсім є відповідні онлайн-сервіси, за допомогою яких можна повідомляти про розташування ворога, є онлайн-ресурси, де можна повідомити про колаборантів, та інші діджитал-інструменти.

Крім того, існує рух «Жовта стрічка», який дуже добре зарекомендував себе на Херсонщині. Але тут я не можу дати докладних рекомендацій. Треба виходити на зв'язок із СБУ чи ГУР через гарячі лінії для отримання детальної інформації.

Хочу сказати не як військовослужбовець, а як людина: усі розуміють, існує безліч причин, коли громадянин не може виїхати з окупованих територій. Якщо вже так сталось, що ви опинились під окупацією, намагайтесь допомогти ближньому. Тому що інколи на окупованих територіях з'являються такі проблеми, яких ми навіть уявити не можемо.

Якщо літня людина залишилась одна в квартирі без водопостачання, то до-

поможіть їй принести воду чи сходити їй по продукти. Навколо багато людей, які потребують нашої допомоги, навіть у звичайному житті. Але у зв'язку із війною та окупацією кількість людей, що потребують допомоги, суттєво зростає.

Також варто уникати колаборації, як б це завуальовані форми не мало. Ми розуміємо рівень цинізму ворога і знаємо випадки, коли багато притомних людей були ошукані, бо дали себе переконати, що це буде «на благо вашому місту чи селищу».

– Якщо українця було заарештовано на окупованих територіях, то чи вважається ця людина полоненим, чи потрапляє в єдиний реєстр полонених, чи є перспектива обміну?

– Ми маємо чітко розуміти, що росіяни абсолютно нехтують правилами ведення війни. Згідно з Женевськими конвенціями, є певні категорії людей, які не можуть вважатися полоненими. Це стосується цивільних людей чи військових медиків. Але попри це в російському полоні перебуває значна їх кількість.

Якщо людина зникла чи була арештована на окупованих територіях, про це потрібно заявити до Національного інформаційного бюро і до Координаційного штабу. Там рідним та близьким затриманих буде надано детальні інструкції з приводу подальших кроків.

Що треба знати про сам факт окупації:

- окупанти прагнуть показати, що вони тут – офіційна влада;
- окупанти намагатимуться купити лояльність населення за гроші або продукти;
- окупанти створять для населення інформаційний вакуум та пропагандистський шум;
- проти невдоволених будуть репресії;
- зросте злочинність;
- окупація – не назавжди, Україна боронить територію, окуповані землі буде звільнено;
- населення на окупованих територіях повинно бути готовим до спротиву та до деяких труднощів.

Як ефективно чинити системний опір окупантам:

- жодної співпраці з окупаційними військами в будь-який спосіб;
- жодної гуманітарки від РФ, це частина її гібридної війни;
- уникати спроб окупантів використати вас як додаткову робочу силу на будівництві укріплень;
- дотримуватися українських законів. Правила окупаційної влади можна не виконувати, вони нічого не варті;
- не піддаватися на провокації окупантів на насильство;
- фіксувати порушення прав, свобод та конституційних цінностей, робити це таємно, щоб не давати окупантам зайвий привід заарештувати вас. Докази потрібно передавати до рук української та міжнародної спільноти;
- допомагати жертвам насильства з боку окупантів;
- жодної співпраці з пропагандою окупантів.

ЛЮДИНА ТА ВІЙНА

Волонтерство під час війни Ненасильницький спротив Вижити в окупації

Текст – Костянтин Канішев

Літературний редактор, коректор - Катерина Махлай

Комп'ютерний дизайн та верстка - Дмитро Сапон

Концепт художнього оформлення - Дмитро Сапон

Більше про ненасильницький спротив, волонтерську діяльність та обмін полонених ви зможете дізнатися в авторських лекціях проекту InfoLight_UA

о. Михайло Греділь

«Волонтерство, підтримка армії та християнське служіння»

Валентин Балагура

«Ненасильницький спротив. Теорія і практика для України»

Андрій Качор

«Вижити – головне завдання. Теорія і практика перебування в окупації»

Проект

INFOLIGHT.ua

сайт

Facebook

Проект Infolight.ua
здійснюється за
підтримки Фонду
Ганса Зайделя
в Україні

